

اقدامات پلیسی در پیشگیری از وقوع جرایم کودکان و نوجوانان

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۴/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۹/۲۱

حسین غلامی،^۱ حسنعلی موذن زادگان،^۲ مسلم جمشیدی^۳

از صفحه ۸۳ تا ۱۱۰

چکیده

زمینه و هدف: افزایش آمار جرایم مربوط به کودکان و نوجوانان بین جوامع مختلف در سال‌های اخیر یکی از آسیب‌های جدی است که جوامع رانهدید می‌کند به گونه‌ای که کشورهای جهان نیز به عنوان یک چالش جدی از آن یاد می‌کنند. از طرفی باتوجه به نوع مأموریت و نقش پلیس در این بین، بایستی توجه جدی به این مهم داشته و درکنار سایر نهادهای مسئول نقش مهمی ایفا نماید. این مقاله به جایگاه پلیس در پیشگیری از این جرایم می‌پردازد.

روش‌شناسی: روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای است و با توجه به اهمیتی که جرایم اطفال و نوجوانان از نظر امنیتی دارد، سعی شده که به تبیین و تشریح پیشگیری از این جرایم توسط پلیس پرداخته شود.

یافته‌ها و نتایج: باتوجه به اینکه پیشگیری از وقوع جرائم یکی از اهداف اصلی پلیس می‌باشد به همین منظور بایستی علاوه بر مداخله‌های سنتی اقدامات جدید و مبتنی بر روش‌های نوین پیشگیری از قبیل اجتماعی و موقعیت مدار و... را در این زمینه بعمل آورد. پلیس می‌تواند با تعامل و همکاری با سازمانها، نهادها، مدارس، خانواده‌ها و کودکان و نوجوانان با هدف جامعه‌پذیری و همچنین اقدام در زمینه آموزش و آگاه‌سازی اطفال و نوجوانان به منظور تقویت حس کنترل درونی از وقوع جرائم توسط کودکان و نوجوانان به مقابله جرم اطفال و نوجوانان بپردازد.

واژه‌های کلیدی: پلیس، جرایم، کودکان و نوجوانان، پیشگیری

^۱ - دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی، نویسنده مسئول

^۲ - دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی

^۳ - دانشجوی دکتری رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی،

m.jamshidi2013@yahoo.com

کودکان و نوجوانان که از آنان به عنوان آینده سازان جوامع یاد می شود از اهمیت خاصی در بین اقشار جامعه برخوردار هستند. به همین منظور، جلوگیری از انحراف و آسیب هایی که ممکن است این قشر نوجوان را مورد تهدید قرار دهد، از موارد بسیار مهمی است که بایستی مورد توجه قرار گیرد. کودکان ممکن است در این بین بر اساس دلایل مختلفی چون وسوسه های آنی، لچ بازی، کنجکاوی و... در شرایطی قرار گیرند که به تهدیدی برای جامعه تبدیل شوند و در قالب یک بزهکار در جامعه پدیدار شوند. در این صورت اگر برخورد مناسب و اقدامات پیشگیرانه از سوی ادارات و ارگانهای مرتبط با این قبیل افراد صورت نگیرد، چه بسا از بزهکار شدن این دسته از کودکان و نوجوانان نتوان پیشگیری کرد. سیاست پیشگیری از جرم در مجامع بین المللی مخصوصا کشورهای در حال توسعه، از چنان اهمیتی برخوردار شده که دستگاههای پلیسی و قضایی کشورها به منظور کنترل نرخ جرم از آن استفاده می نمایند.

بحث پیشگیری از جرم کودکان و نوجوانان یکی از مباحث بسیار مهم پلیس می باشد. زیرا بزهکاری نسل نوجوان در دهه های اخیر با افزایش چشمگیری مواجه بوده و پلیس بایستی اقدامات لازم برای بالا بردن توان علمی و تجهیزاتی خود به منظور مقابله با این پدیده شوم در جامعه را به عمل آورد. افزایش آمار و نرخ جرم کودکان و نوجوانان یکی از آسیب های جدی جامعه می باشد و همین امر سبب شده که بسیاری از کشورهای مختلف جوامع بین المللی با برنامه ریزی و طراحی مناسب، اقدامات پیشگیرانه از جرم در خصوص این دسته از اقشار جامعه، در دستور کار پلیس قرار دهند. تا با اجرای برنامه های مختلف به فراخور نوع جرم و شرایط آن در جامعه خود، اقدامات پیشگیرانه را بعمل آورند. در این بین پلیس به عنوان یکی از نهادهای ضروری و لازم در راستای هدایت و پیشگیری به حساب می آید که بایستی پیش بینی ها و اقدامات لازم را بعمل آورد. به همین منظور در سالهای اخیر در بیشتر کشورها گروه خاصی، به اشکال مختلف تحت عنوان پلیس کودکان و نوجوانان پذیرای این مسئولیت شده و در این راستا مشغول فعالیت می باشند و با طی نمودن آموزشهای خاص به آن رنگ بوی خاص تری بخشیده اند. در ایران نیز بر اساس قانون آئین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ این امر مورد پیش بینی قرار گرفته است (که البته تا قبل از این قانون بصورت خاص و مجزابه آن پرداخته نشده بود). که نیازمند ایجاد ساختار سازمانی، ابعاد و نوع آموزشها و... می باشد. هر چند طبق اصل ۱۵۶ قانون اساسی، پیشگیری از جرم وظیفه قوه قضائیه دانسته شده است اما بد نیست

بدانیم که نیروی انتظامی نیز براساس قسمت د بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی، وظیفه پیشگیری از جرم راعهده دار می باشد. و از طرفی با عنایت به وظیفه ذاتی پلیس مبنی بر مبارزه با بزهکاران، شرایط ایجاب می کند که پیشگیری از جرم راسرلوحه عملکرد خود قرار دهد. بنابراین پلیس، اقدامات پیشگیرانه که در ادامه مباحث به آن اشاره خواهد شد می تواند نقش مهمی در پیشگیری از جرائم توسط اطفال ونوجوانان را ایفا نماید.

بیان مسئله

از آنجا که در دو دهه اخیر، گونه های بزهکاری و کژمداری نسل نوجوان، رنگ و شکل نوین وبسیار پیچیده ای به خود گرفته است، پلیس نیز ناگزیر از توان افزایشی و پیشبرد خود در عرصه های دانشی، بینشی، منشی، برای مقابله با این پدیده شوم باید باشد. این امر، سبب تنوع رویکرد های مداخله گرایانه پلیس در برخورد با بزهکاری کودکان ونوجوانان شده و پلیس را وادار می کند تادر هر برهه ای، متناسب با شرایط موجود جامعه خود، با این گروه سنی، رفتار نماید. بنابراین ایجاد تعامل نزدیک و صمیمی بین نسل نوجوان با پلیس در عرصه های مختلف اجتماع، در کنار مشارکت و تعامل ایشان با سایر نهادهای دولتی و غیر دولتی، ابزاری کارآمد برای دست اندرکاران تامین نظم، امنیت و عدالت در جامعه خواهد بود. (عباسی، ۱۳۹۴)

افزایش آمار جرایم مربوط به کودکان ونوجوانان بین جوامع مختلف در سالهای اخیر یکی از آسیب های جدی است که جوامع راتهدید می کند به گونه ای که کشورهای جهان نیز به عنوان یک چالش جدی از آن یاد می کنند. و این می تواند هشدار برای توجه بیشتر به این موضوع باشد. مثلا در اتریش از جمله فعالیتهای پلیس ویژه کودکان ونوجوانان این کشور در امر پیشگیری از بزهکاری کودکان ونوجوانان، می توان به اقدام ها وبرنامه های مدرسه محور این تشکیلات اشاره کرد. براین اساس، کارکنان متخصص پلیس کودکان ونوجوانان با همکاری اولیای مدارس، اقدام به برگزاری کلاسهای آموزشی به میزان هشت ساعت در هفته درمورد شناسایی انواع خشونت وشویه های دوری از آن می نمایند. افسران پلیس کودکان و نوجوانان با لباس شخصی در مدرسه، بین کودکان ونوجوانان رفت و آمد کرده واز طریق مشاهده رفتار آنان، اطلاعات قابل توجهی راکسب ودر راستای کار خود از آن استفاده می کنند وهرساله نیز گزارشی از روند عملکرد خویش

به رئیس پلیس ارائه می دهند. (فتح الهی، ۱۳۸۸، ۳۳۵) ویا درژاپن پلیس دریک اقدام مشارکتی وگسترده، باهمکاری صاحبان برخی مشاغل درمحلها، درراستای جلوگیری از تردد کودکان ونوجوانان به اماکن ممنوعه، ازورود ایشان به اماکنی مانندکاباره ها، میکده ها وقمارخانه ها که موجبات انحراف وبزهکاری آنها را فراهم می کند، به شدت جلوگیری می نماید.ویا در آمریکا اداره پلیس شهر اکس در برنامه ای باعنوان پروژه والدین تلاش خودرا جهت اصلاح رفتار کودکان ونوجوانان آشوبگر واز کنترل خارج شده خود معطوف نموده است..ایشان طی این دوره آموزشی،راهبردهای تربیتی برای پیشگیری ودرمان رفتارهای مخربی نظیر فرار از منزل یا مدرسه، استفاده از الکل ومواد مخدر، تبهکاری، خشونت وخودکشی را می آموزندوبکار می گیرند.(وروایی، ۱۳۸۴، ۸۹)

بامطالعات صورت گرفته می بینیم که دراین سالها جرایم ناشی از پرخاشگری وخشونت از رشد فزاینده ای برخوردارشده برای نمونه خانم عرب نژاد تحقیقی در سال ۹۲ برروی ۱۲۳ نفر از جوانان زندانی در کرمان انجام داده که ۹۴/۳۱ آنها مرد وبقیه زن بودند از این تعداد ۶۱ درصد مرتکب شدیدترین نوع خشونت یعنی قتل عمد بودند و ۶۲ درصد سابقه ضرب وجرح وبیشترین وسیله مورد استفاده چاقو بوده است. ۶۳ درصد ازاین افراد عضوگروه های نزاع محلی بوده اند واین نشان می دهد که عضویت در چنین گروههایی می تواند زمینه ساز بروز جرایم خشن باشدوجالبتر اینکه پایه واساس این خشونتهداردوران نوجوانی صورت گرفته که اثر خودرا در جوانی نشان داده است. ۴. نتیجه ای که از این موارد بدست می آید بیانگر این مطلب است که مابایستی ازدوران نوجوانی به این دسته افراد توجه نماییم. زیرا طیف عظیمی از جامعه مارا قشر جوان ونوجوان تشکیل می دهد. پرداختن به مسائل ومشکلات مربوط به این قشر تاثیر زیادی درباروری وشکوفایی نسل آینده جامعه دارد.

کودکان به دلیل شرایط ویژه ای که در آن به سر می برند در معرض تجربه های خطرناک وسوء استفاده از سوی افراد و گروههای منحرف وسوء استفاده طلب هستند. کودکانی که در آستانه آسیب پذیری ورفتارهای ضد اجتماعی قرار دارند بیشتر در ورطه بزهکاری می افتند. (اقلیما، ۱۳۸۸: ۲۴۰) آثار مخربی درایجاد ناامنی وافزایش جرم در جامعه رادر بر داشته که باعث ایجاد چالشهایی جدی در امنیت جامعه می گردد .

نکته جالب دیگر اینکه براساس بررسی های بعمل آمده بیشترین جرایم مربوط به کودکان و نوجوانان مربوط به دسته کودکان خیابانی می باشد. ۴۵ درصد کل کودکان خیابانی بین ۱۰ تا ۱۴ سال سن داشته، که طبق آمار اخذ شده در ایران حدود ۶۰ درصد کودکان خیابانی ایرانی هستند و ۴۰ درصد کودکان خیابانی خارجی هستند همچنین ۳۴ درصد از کودکان خیابانی در حال تحصیل هستند، ۴۰ درصد ترک تحصیل کردند و ۲۴ درصد از آنها اصلا به مدرسه نرفته اند. (کردونی، ۹۳) و همچنین در بررسی ها نشان داده که ۶۷ درصد از این کودکان تجربه داشته اند که چیزی به سوی آنها پرتاب شده. ۸۲ درصد کودکان تجربه داشته اند که در خیابان هل داده شده اند. ۷۶ درصد سیلی خورده و مورد ضرب و شتم و کتک کاری قرار گرفته اند و ۳۰ درصد کودکان عنوان داشته اند که با چاقو و سلاح سرد تهدید به برخی اعمال ناخواسته شده و مورد تجاوز قرار گرفته اند. (جانقلی، ۱۳۸۶: ۴۱) باتامل در این موارد به راحتی می توان به تاثیر مخرب این قبیل موارد بر کودکان و نوجوانان و هدایت آنان به سوی جرایم، پی برد.

می توان به این مهم از آن جهت توجه بیشتری نمود که ورود و ظهور جرائم توسط این دسته از نوجوانان به داخل جامعه و کوچه و خیابان خود به خود دخالت و حضور پررنگ پلیس را می طلبد چراکه یکی از وظایف اصلی پلیس ایجاد امنیت و دفاع از آن می باشد. هرآنچه که بخواهد این امر مهم را مختل نماید بلا استثناء پلیس در مقابل آن ایستاده و آنجاست که نقش مهم پیشگیری در دستور کار او قرار گرفته تا بتواند هرچه بیشتر از امنیت و اقتدار خود در این راستا دفاع نماید. بنابراین پلیس بایستی با توجه به شرایط کودکان و حضور فیزیکی در جامعه، اقدامات شایسته ای در راستای هدایت و پیشگیری از جرایم اطفال و نوجوانان، انجام دهد. هر چند توجه نهادهای مسؤول و درگیر با این قبیل موارد بایستی در پیشگیری و کاهش جرائم توسط کودکان و نوجوانان نقش ایفا کنند اما این سبب نمی شود که نقش مهم پلیس را نادیده گرفت، زیرا پلیس یکی از نهادهای ضروری و لازم در راستای هدایت و پیشگیری به حساب می آید که بایستی در این زمینه پیش بینی ها و طراحی های لازم را انجام دهد. زیرا ایجاد امنیت و توجه به آن یکی از وظایف اصلی پلیس می باشد. و یکی از عاملین ایجاد ناامنی می توان ظهور و بروز جرایم توسط این قبیل افراد (کودکان و نوجوانان) باشد. و حتی از دسته بزرگسالان

نیز خطرناکتر می باشد. چون هم سلامت جامعه و هم آینده جامعه مورد تهدید قرار می گیرد.

مسئله مهم دیگری که پلیس بایستی توجه جدی به آن داشته باشد نوع جرایم ارتكابی توسط اطفال ونوجوانان است، زیرا از نظر انگیزه، کیفیت اعمال ارتكابی و علل آن با بزرگسالان متفاوت می باشد وحتی نوع جنسیت(دختر یا پسر بودن) نیز دارای اهمیت می باشد وپلیس بایستی شناخت خود را دراین زمینه افزایش دهد. البته درمجامع بین المللی از قرنوزدهم به بعد به عنوان یک پدیده اجتماعی از سوی اندیشمندان و علمای حقوق جزا و جرم شناسی مورد توجه قرار گرفته است، در بیشتر جوامع مخصوصا جهان سوم تفاوت چشمگیری بین دختران و پسران وجود داشته و نسبت بزهکاران دختر به نسبت بزهکاران پسر به مراتب کمتر است. و دختران بیشتر مرتکب جرایمی همچون اعمال منافی عفت، مواد مخدر و سرقت های ساده و معمولی و اعتیاد شده اند. که دو سوم زنان و دختران زیر ۱۸ سال، این اعمال خلاف را به منظور تامین معاش یا راه کسب درآمد اختیار کرده اند. نکته مهم دیگر اینکه اطفال غالب جرایم رابه صورت گروهی و گاهی باتشکیل باندهای متفاوت مرتکب می گردند، در صورتی که بزرگسالان غالبا به صورت انفرادی مرتکب اعمال بزهکارانه می شوند. (شامبیاتی، ۱۳۹۵: ۱۶۵)

تحقیق که توسط ورنر وتن برگر در شهر فرانکفورت آلمان صورت پذیرفت بیانگر این مطلب مهم است که خشونت زیاد و میل به جرایم از این دسته در بین کودکان ۶ تا ۱۰ سال روبه افزایش می باشد. ایراد جنایت بر عضو یکی از جرایمی است که در بین کودکان ونوجوانان فراوان دیده می شود. در این سنین که نوجوانان در اوج بلوغ و بحرانهای جوانی هستند و اغلب نوجوانان مخصوصا پسران در این سن و سال افرادی پرخاشجو، خشن وزودرنج می شوندو با کمترن بهانه ای از کوره دررفته و با طرف مقابل به زد و خورد می پردازند. ویا یکی دیگر از صفات بارز کودکان ونوجوانان در وقوع جرایم جنایت بر نفس غیر عمد می باشد که منشاء آن بی احتیاطی ویا بی مبالاتی و کم تجربگی است. واما جرم سرقت که در بین این دسته از افراد نسبت به سایر جرایم زیادتر می باشد واز پنج سالگی تا ۱۸ سالگی در بین کودکان ونوجوانان مشاهده می گردد. بطوری که در مراکز تحقیقات و کشف جرایم پلیسی، سرقتهای صورت گرفته توسط کودکان ونوجوانان

شامل سرقت هایی چون کیف زنی و قاپیدن پول و در صورت امکان گردنبنند قاپی و احیانا دخل زنی مغازه ها می باشد و در مراحل بالاتر به سرقت اجناس از انبار و منازل منطقه خود می پردازند. (همان، ۱۳۹۵) پلیس بایستی این شرایط را نیز در نظر گرفته و برای هر کدام برنامه خاصی داشته باشد یعنی تجزیه و تحلیل جرایم صورت گرفته توسط کودکان و حتی نوع جنسیت و علت وقوع شرایط زمان و مکان و... را بایستی مد نظر داشته باشد تا بتواند اقدامات پیشگیرانه خود را به درستی انجام دهد. زیرا مطالعه و شناخت پلیس در این زمینه تاثیر بسیار مهمی در نوع اقدامات او به منظور پیشگیری از وقوع جرائم ارتكابی از سوی کودکان و نوجوانان دارد.

مبانی نظری پژوهش

در خصوص تحقیقات و سوابق انجام شده قبلی، مرتبط با موضوع مورد پژوهش، پس از جستجو و بررسی در دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی، مشخص شد تحقیقاتی در زمینه کودکان وجود دارد که در بیشتر آنها به علت عوامل خیابانی بودن، بزهکار و بعضا بزه دیده بودن پرداخته شده، به همین منظور به چند مورد از آنها که ارتباط نزدیکی می توان به بعضی از شاخصه های پژوهش داشته باشد شرح ذیل می پردازیم:

قاسمی کهریز سنگی (۱۳۸۸) در تحقیق خود تحت عنوان " رویکرد چند نهادی به پیشگیری از خشونت در مدارس " قصد دارد رویکرد چند نهادی به پیشگیری از خشونت دانش آموزان نسبت به یکدیگر در مدارس را با تکیه بر اطلاعات به دست آمده از ۳۱۶ دانش آموز دبیرستانی دختر و پسر، چهار دبیرستان شهرستان شرفهان، از لحاظ میزان زمینه سازی های بروز خشونت توصیف و تحلیل کند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که نابسامانی خانوادگی، نشست و برخاست بادوستان حامل هنجارهای کج روانه، ضعف تحصیلی وضعف کنترل نظام آموزشی-به ترتیب-زمینه ساز های بروز خشونت در مدارس هستند. طراحی نظام چند نهادی در پیشگیری از این انحراف در مدارس، مستلزم استفاده از شبکه های منسجم و هماهنگ از ابزارهای پیشگیری وضعی و اجتماعی رشد مدار است. ابزارهای پیشگیری وضعی و اجتماعی که در نهادهای خانواده، نظام آموزشی، پلیس محلی (پلیس مدرسه) و گروه همسالان اعمال می شود، بآبهره گیری از قابلیت های موجود

در این نهادها، از یکسو به کاهش فرصت بروز خشونت با تسلط بر محیط و شرایط پیرامونی (مدرسه) پرداخته شده و از سوی دیگر به حذف و خنثی سازی عوامل تکوین خشونت در سیر تعلیم و تربیت دانش آموز توجه شده است. البته باید خاطر نشان کرد نقش و سهم هریک از این نهادهای پیشگیرانه، با توجه به زمینه سازهای بروز خشونت، متفاوت و در مواردی نسبت به دیگر نهادها، از اولویت برخوردار است؛ بدیهی است با اهمیت مدارس به عنوان نهاد شکل دهنده شخصیت اجتماعی دانش آموز، سرمایه گذاری در جهت پیشگیری وضعی و اجتماعی از خشونت در قالب رویکردی چند نهادی و منسجم، جامعه را از صرف انرژی و سرمایه در جهت مبارزه و کنترل و پیشگیری از بزه و انحراف در مراحل بعدی و سایر محیطها بی نیاز می سازد.

ایارگر (۱۳۸۸) در تحقیق خود تحت عنوان "جرم شناختی تاثیر نظارت پیشگیرانه بر بزهکاری نوجوانان"

اهمیت نظارت بر بزهکاران نوجوان را به اندازه ای می داند که مسئولان سیاست جنایی برخی کشورها با هدف پیشگیری از تکرار جرم، ناگزیر به تدوین و اجرای برنامه های نظارت مختص بزهکاران نوجوان شده اند. وی انجام تحقیق حاضر را از آن جهت حائز اهمیت می داند که تا کنون کسی در این زمینه تحقیقی انجام نداده، بنابراین با استفاده از روش مروری از نوع تحلیلی به تحقیق پرداخته و در پایان نتیجه ای که گرفته حاکی از این می باشد که با توجه به اینکه تمامی مقررات بین المللی از تمایز اقدام های نظارتی و پیشگیرانه و حتی کیفی کودکان و نوجوانان نسبت به بزرگسالان حکایت می کند. بنابراین تدوین برنامه نظارت پیشگیرانه اختصاصی بزهکاران نوجوان در ایران امر بسیار ضروری میباشد. همچنین یکی از مسائل مهم در کارایی و موفقیت برنامه های نظارتی، آموزش های ویژه و تخصصی ناظران و ماموران به ویژه ماموران پلیس است که می توان با تشکیل پلیس ویژه ی کودکان و نوجوانان، این مهم را انجام داد.

رضوی و فرهانی (۱۳۸۸) در تحقیق خود تحت عنوان "بررسی وظایف و اختیارات پلیس در برخورد با اطفال و نوجوانان معارض با قانون" به بررسی جایگاه، ویژگیها، وظایف و اختیارات پلیس کودکان پرداخته است. در تحقیق حاضر پیشگیری و مبارزه با بزهکاری کودکان را نیازمند اجرای شیوه های نوین دادرسی کودکان دانسته و توجه به حفظ منافع کودک و مساعد نمودن زمینه های بازپروری و بازگشت موفقیت آمیز وی به جامعه،

باهدف دادرسی ویژه کودکان ضروری دانسته است. درپایان تشکیل پلیس کودکان استفاده ازنیروهای آموزش دیده وبه ویژه زنان، درانجام وظایف ضابطان دادگستری درجرایم کودکان پیشنهاد گردیده است.

فتح الهی(۱۳۸۸) درتحقیق خود تحت عنوان " پلیس وشویه های نوین پیشگیری از بزهکاری اطفال ونوجوانان" براین نکته تاکید داشته که سازمان پلیس به عنوان مسئول مستقیم ومتولی اصلی اجرای برنامه های مبارزه با بزهکاری دراجتماع می باشد.وپلیس را به عنوان نیرویی پیش قدم در درمقابله با بزه وکژمداری می داند ورویکرد ونقش چند وجهی درموضوع پیشگیری ازبزهکاری دارد.پلیس به عنوانی نهادی است که درهربرنامه پیشگیرانه ای که از سوی هرنهادی دریک کشور، طراحی واجرا می شود، می بایدردپایی ازپلیس، حتی اگر صرفابه عنوان یک هماهنگ کننده ویانظر عمل نماید، وجودداشته باشد؛ درغیراین صورت، آن برنامه به سرمنزل مقصود نخواهدرسید. ایجاد تقویت یک رابطه تعامل نزدیک وصمیمی بین نسل جوان با پلیس درعرصه های مختلف اجتماع ، درکنارمشارکت وتعامل ایشان با سایر نهادهای دولتی وغیر دولتی ، ابزاری کارآمد برای دست اندر کاران تامین نظم، امنیت وعدالت درجامعه خواهد بود.پس شایسته است که همه ارکان جامعه، با همدلی وهمراهی کامل،تمام توان خود رابرای یاری پلیس درراستای برنامه های نوین وپویا درزمینه پیشگیری از بزهکاری، به ویژه درمورد نسل جوان ونوجوان به کار برند.

سجادی (۱۳۸۹) درپایان نامه خود تحت عنوان « بررسی عملکرد پلیس درپیشگیری از جرائم کودکان ونوجوانان شهر مشهد» ؛ این پژوهش دارای روش توصیفی-پیمایشی بوده ودرتجزیه وتحلیل داده ها ازآمارهای توصیفی واستنباطی بهره گرفته شده است . یافته های پژوهش مذکور حاکی از تایید تمامی فرضیه ها می باشد ودرپایان همکاری وتعامل با آموزش وپرورش،صداوسیما وهمچنین تشکیل پلیس ویژه نوجوانان رامورد پیشنهاد قرار داده است.

کشفی(۱۳۹۰)دررساله خود تحت عنوان « تعامل برزنده پلیس با مدیران مدارس راهنمایی شهر تهران وتدوین راهبرد پیشگیری از بزه کاری وبزه دیدگی دانش آموزان» دراین پژوهش که با هدف بررسی وشناسایی شیوه های تعامل برازنده پلیس با مدیران مدارس رهنمایی پسرانه شهر تهران به منظور تدوین راهبرد پیشگیری از بزهکاری وبزه

دیدگی دانش آموزان می پردازد. نتیجه بدست آمد مواردی چون: تدوین راهبرد ملی پیشگیری از بزه کاری و بزه دیدگی، تهیه دستورالعمل ها و شیوه نامه های اجرایی، استانداردهای رفتار با دانش آموزان تدریس حقوق شهروندی، اجرای کارگاه های آموزشی مشترک در این تعامل برانزده نقش مهمی داشته و برای دانش آموزان لازم و ضروری دانسته است.

سلیمی (۱۳۹۵) در رساله خود تحت عنوان « الگوی مدیریت پیشگیری اجتماعی نیروی انتظامی از بزهکاری نوجوانان »؛ هدف این پژوهش استخراج و تقدیم یک الگوی مدیریتی به سازمان ناجاست که داعیه جامعه محوری و ورود به حوزه پیشگیری اجتماعی نوجوانان را دارد تا ضمن منسجم تر نمودن فعالیت های انجام شده و پرهیز از صرف هزینه های اضافی نقشی کار آمد داشته باشد. نتایج و یافته های تحقیق بیانگر این مطلب می باشد که بعد کارکردی از اولویت بالاتری نسبت به بعد ساختاری برخوردار است و شاخص های محله محوری و رسانه ملی و خانواده در بعد کارکردی و شاخص های راهبرد، پیچیدگی و رسمیت در بعد ساختاری حایز بالاترین اولویت ها شدند.

پیشگیری از جرائم اطفال و نوجوانان توسط پلیس در اسناد و مقررات بین المللی

امروزه اهمیت پیشگیری بیش از پیش بر همگان مشخص شده، به طوری که حدود سه دهه اخیر، بسیاری از کشورهای پیشرفته دریافته اند که برای مبارزه واقعی با بزهکاری، بهتر است که از پیدایش و وقوع جرم، پیشگیری کنند. بر همین اساس در صد برآمدند تا با تصویب قوانین پیشگیری محور و تاسیس نهادها و سازمانهایی که وظیفه اصلی آنها به طور ذاتی یا تلویحی، پیشگیری از جرم بود، اقدام به مبارزه با جرم و پیشگیری از آن کنند.

این کشورها سعی نمودند که با قانونمند کردن پیشگیری از جرم، نرخ جرائم را کاهش دهند به گونه ای که بعد از پایان جنگ جهانی دوم به بعد، کنگره های بین المللی حقوق جزا و جرم شناسی بیش از همیشه به فکر چاره جویی در مورد بزهکاری اطفال و نوجوانان افتادند. از جمله در سال ۱۹۴۶ میلادی، شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد مسئله «مطالعات کلی درباره وضع مقرراتی جهت پیشگیری از جرم و اصلاح مجرمین» را در دستور کار خود قرار داد که در جلسه سیزدهم اوت ۱۹۴۸ شورای مذکور که در ژنو برگزار شد طرح «مطالعه درباره جرایم اطفال» مورد بررسی و تصویب قرار گرفت.

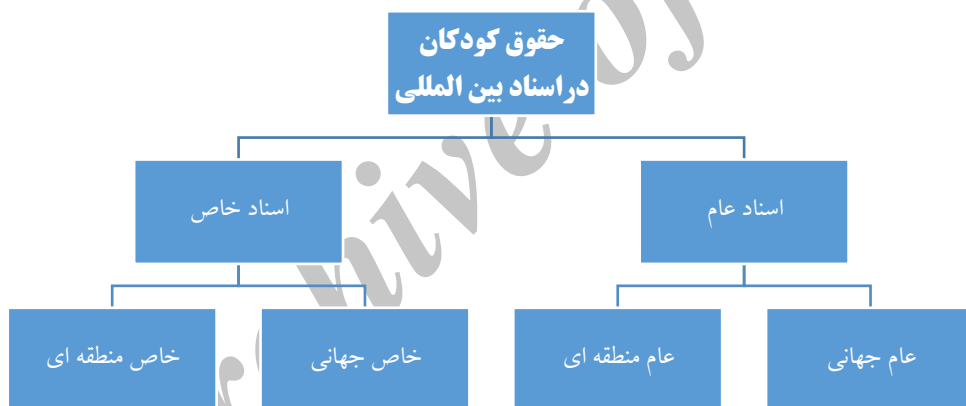
در نتیجه، گروه‌های مختلفی از محققین و کارشناسان ورزیده از طرف سازمان ملل متحد مامور تحقیق درباره علل جرایم اطفال، طرق مبارزه، و سازمان‌های مربوط به آن، در سراسر جهان گردیدند.

در ادامه اقدامات و توصیه‌های شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد، تصمیم گرفته شد برنامه‌ای جهت تشکیل کنفرانس واحدی که اعضاء آن شامل ارگان‌های ذی صلاحیت و متخصص در امر «مبارزه با جرایم و اصلاح مجرمین» می‌شود، تنظیم و اجرا گردد. نهایتاً این کنفرانس که در سال ۱۹۴۹ میلادی در پاریس تشکیل شد و در آن نهادها و سازمان‌های حامی اطفال نیز شرکت نمودند. و از آن تاریخ به بعد این کمیته همه ساله کنگره‌هایی در کشورهای مختلف با شرکت متخصصین فن تشکیل و نتیجه کار را در اختیار علاقمندان می‌گذارد.

کنگره سال ۱۹۴۹ که در رومه نیویورک به نام لیکساکسس تشکیل گردیده، اختصاصاً به مسئله جرایم اطفال پرداخت و قطعنامه‌هایی در این مورد منتشر کرد. به موجب یکی از قطعنامه‌ها، کتیبه مزبور مکلف است که مسئله پیشگیری از جرم و اصلاح مجرمین را بطور کلی با همکاری مؤسسات، انجمن‌ها، تشکیلات بین‌المللی ذی صلاحیت و گروه‌های علاقمند به موضوع، مورد رسیدگی قرار دهد. (موسوی، ۱۳۹۰: ۱۷۶)

علاوه بر این، سازمان ملل متحد از سال ۱۹۵۵ تا کنون به منظور دست‌یابی به راهکارهایی به منظور پیشگیری از جرم و طراحی حداقل استانداردهای برخورد با مجرمین، کنگره‌هایی زیر نظر خود و براساس تصمیم شورای اقتصادی، اجتماعی در پایتخت کشورهای عضو هر ۵ سال یکبار با شرکت نمایندگان دولت‌ها، متخصصان عدالت کیفری، محققان صاحب‌نام جهانی و اعضای وابسته به سازمان‌های غیر دولتی (N.G.O) جهت بحث درباره مشکلات عمومی، تجربیات مشترک و یافتن راه‌حل‌هایی در مورد جرم منعقد گردیده است. در طول سیزده دوره گذشته مشاهده می‌گردد که همگی جلسات به نوعی تمرکز بر پیشگیری از جرم را در دستور کار خود قرار داشته‌اند و در خصوص اطفال و نوجوانان نیز در کنگره‌های اول، دوم، ششم و هشتم مورد تأکید و توصیه‌های جدی قرار گرفته و دولت‌ها را ملزم به انجام اقدامات موثر در این راستا نموده است.

لازم به ذکر است که فعالیت های روز افزون « اتحادیه بین المللی حمایت از اطفال، و کمیسیون مخصوص اطفال مجرم و ناسازگار و نیز تشکیل انجمن ها و موسساتی نظیر انجمن بین المللی حقوق جزا- کمیسیون بین المللی علوم جزایی و امور زندانها- انجمن بین المللی جرم شناسی- موسسه بین المللی دفاع اجتماعی (که در سال ۱۹۴۷ در ژنو تشکیل شده است) همگی نمونه های زنده و گام های بلندی است که در جهت مبارزه با جرم و پیشگیری از بزهکاری خصوصا اطفال و نوجوانان برداشته شده است(صلاحی ، جاوید، نقل از موسوی، ۱۳۹۰) در بررسی اسناد بین المللی در خصوص اطفال و نوجوانان، در راستای حمایت از کودکان و نوجوانان اقدامات خاصی صورت پذیرفته است که بسیاری از اقدامات در قالب دو دسته عام و خاص طبقه بندی گردیده است که در نمودار شماره ۱ تقسیم بندی حقوق کودکان در اسناد بین المللی و در جداول ۱ و ۲ عناوین اسناد (عام و خاص) به تصویر کشیده شده است.

نمودار شماره ۲- حقوق کودکان در اسناد بین المللی

ردیف	اسناد عام
۱.	اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸
۲.	کنوانسیون های چهار گانه ژنو مصوب ۱۲ اوت ۱۹۴۹
۳.	کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی های اساسی ۱۹۵۰
۴.	میثاق بین المللی سازمان ملل متحد در زمینه حقوق مدنی و سیاسی ICCPR ۱۹۶۶
۵.	میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ICESCR ۱۹۶۶
۶.	کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر ۱۹۶۹ و منشور آفریقایی حقوق بشر و مردم ۱۹۸۱
۷.	اعلامیه کنفرانس جهانی حقوق بشر وین ۱۹۹۳

جدول شماره ۱- اسناد بین المللی عام

ردیف	اسناد خاص
۱	اعلامیه جهانی حقوق کودک ۱۹۵۹
۲	کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹
۳	رهنمودهای سازمان ملل برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض) ۱۹۹۰
۴	قواعد حداقل استاندارد سازمان ملل برای مدیریت دادرسی ویژه نوجوانان (قواعد پکن) ۱۹۸۵
۵	قواعد سازمان ملل برای حمایت از نوجوانان و محروم از آزادی ۱۹۹۰
۶	قواعد سازمان ملل در خصوص استفاده از کودکان به عنوان وسیله اعمال مجرمانه
۷	رهنمودهای سازمان ملل برای اقدام در راستای نظام عدالت کیفری برای کودکان

منشور آفریقایی در خصوص حقوق و آسایش کودکان	۸
دو پرتکل الحاقی به کنوانسیون حقوق کودک در خصوص منع استفاده از کودکان در فروش، فحشا و هرزه نگاری و شرکت در منازعات مسلحانه	۹
کنوانسیون اروپایی اجرای حقوق کودکان	۱۰
قطعهنامه مصوب مجمع عمومی ملل متحد در مورخ ۱۸ می ۲۰۰۷ که به ایجاد سمت نماینده ویژه دبیر کل ملل متحد در خصوص خشونت علیه کودکان	۱۱
اصول راهنمای اقدام در زمینه کودکان و نوجوانان در سیستم عدالت کیفری مصوب ۱۹۹۷ شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل	۱۲
قواعد حداقل استاندارد در زمینه تدابیر غیر بازداشتی (قواعد توکیو)-قطعهنامه شماره ۴۵/۱۹ مجمع عمومی سازمان ملل	۱۳
اعامیه وین در خصوص پیشگیری از جرمواصلاح مجرمان مصوب ۲۰۰۰ وین.	۱۴
جهانی شایسته کودکان مصوب ۲۰۰۲ مجمع عمومی سازمان ملل	۱۵
اصول راهنمای دادرسی در زمینه کودکان قربانی و شاهد جرم مصوب ۲۰۰۵ سازمان ملل	۱۶

جدول شماره ۲: اسناد بین المللی خاص

سازمان ملل متحد در خصوص پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان اقدام به صدور و تصویب قطع نامه و اسناد متعددی از قبیل ۱- اسناد الزام آور (شامل کنوانسیون حقوق کودک) ۲- اسناد غیر الزام آور که به دو دسته الف- عدالت کیفری (شامل: ۱- قواعد پکن ۲- قواعد ملل متحد راجع به حمایت از اطفال محروم شده از آزادی) ب- پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض) نموده است. بهترین سندی که مرتبط با موضوع تحقیق باشد مربوط به این بخش می باشد. که چارچوب کلی در خصوص اقدامات پلیس برای پیشگیری از وقوع جرایم توسط کودکان و نوجوانان در سطح بین المللی ارائه می نماید.

بررسی وضعیت پلیس در پیشگیری از جرایم اطفال و نوجوانان در برخی کشورهای جهان

اگر نگاهی به وضعیت جرایم ارتكابی توسط اطفال و نوجوانان (بزهکاری) در بین کشور های مختلف در ده های اخیر بیاندازیم می بینیم که توجه به جرایم این قشر از جامعه در بین کشورها از اهمیت خاصی برخوردار بوده و این اهمیت در برگزاری کنگره ها و تصویب اسناد بین المللی به وضوح مشاهده گردید اما آنچه مهم می باشد میزان اقدامات کشورها در راستای تحقق اهداف اسناد بین المللی و خود کشورها در زمینه پیشگیری از وقوع جرایم اطفال و نوجوانان توسط پلیس می باشد که در اینجا به بررسی دیدگاهها و اقدامات سایر کشورهای مختلف که در راستای پیشگیری از وقوع جرایم توسط اطفال و نوجوانان پرداخته اند می پردازیم.

اقدامات پیشگیرانه پلیس در زمینه کودکان و نوجوانان در برخی کشورهای دنیا		
ردیف	کشور	مشروح اقدامات
	آمریکا	تعامل و همکاری پلیس با سایر نهادهای مسئول ، مددکاری- شهرداری- دادستان-مدارس- خدمات اجتماعی- دانشگاهها-سازمانهای جوان- روحانیون-سازمانهای غیر انتفاعی .اقدام براساس پیشگیری، مداخله و مسئولیت پذیری و تشکیل پلیس محله- ماموران ویژه محله- پلیس ویژه جوانان- اقدامات آموزش مدارس و اقدامات در راستای، اعتماد سازی بین کودکان ، تشکیل گروههای مردمی پلیس نوجوانان -اعزام به اردو های آموزشی کودکان در معرض خطر ارتكاب جرم به همراه خانواده هایشان. آموزشهای جامعه محوری در مدارس و تشکیل پلیس مدارس و افسران کاردان مدارس- نظارت بر دانش آموزان فراری از مدرسه و تشکیل پلیس مخفی مدارس
	ژاپن	اتخاذ تدابیر پیشگیری از جرایم نوجوانان با ایجاد مرکز حمایت از نوجوانان- تعامل همکاری با ساکنین محل و سازمانهای مربوطه- تشکیل پلیس محله- توزیع جزوات آموزشی و اطلاع رسانی در سطح خانواده ها و ساکنان محل- جلوگیری از ترد کودکان و نوجوانان به مکانهای غیر مجاز- شرکت نوجوانان در امور ورزشی و فرهنگی و هنری و اوقات فراغت- همکاری با والدین و مدیران و مدارس-پاکسازی محیط اجتماعی نوجوانان
	کانادا	تعامل و همکاری با مدارس ، والدین و سایر سازمانها - برگزاری کلاسهای

آموزشی برای اولیا و دانش آموزان در مدارس - تشکیل افسران مدارس- تشکیل اداره پیشگیری از جرم و امور قربانیان-برگزاری سخنرانی برای دانش آموزان ووالدین-نمایش فیلم های ویدیووتئاتر- ایجاد بازی های آموزشی- همکاری با رسانه ها- مصاحبه با دانش آموزان به منظور اعتماد سازی	
اعتماد سازی بین پلیس وکودکان- مشارکت نوجوانان در نظم وامنیت جامعه- ایجاد افسران کاردان پلیس- اجرای برنامه آموزشی از مهد کودک تا دانشگاه- تعامل با آموزش وپرورش- آموزش درمدارس بالباس پلیس (پاسبان کنی کوالا)- افزایش آگاهی نوجوانان درباره نقش پلیس وجایگاه اجتماعی آن-توسعه مفهوم پیشگیری از جرم درسیستم آموزشی مدارس- آموزش مهارتهای لازم برای پیشگیری واجتناب از وضعیت های خطرناک وخطر ساز	استرالیا
تعامل بانهادها، مدارس وکودکان- ایجاد افسر پلیس مشاور درمدارس وافسران تماس و افسر کاردان - برگزاری پروژه مدارس امن- ایجادپلیس گشت ویژه کودکان فراری- استقرار پلیس در مدرسه درنقش میانجیگر	انگلستان
تعامل وهمکاری با مدرسه ونهادها وسازمانها- ارائه آموزش درمدارس وتوجه به فرار دانش آموزان از مدارس- آموزش درخصوص مواد مخدر وتهدیدات موجود به دانش آموزان -تشکیل شورای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان و میانجی گری	فرانسه
مدرسه-آموزش-افسران کاردان- فیلم های آموزشی-بازیهای ورزش های کودکانه- اعتمادسازی بین پلیس وکودکان- نظارت بر کودکان درفعالتهای ورزشی(مسابقات)	اتریش
توجه به دانش آموزان فراری از مدرسه- تعامل با آموزش وپرورش- ایجادگشت های خیابانی برای دستگیری دانش آموزان فراری-سرکشی از مدارس توسط افسران پلیس-آموزش دانش آموزان-پخش فیلم های آموزشی درمورد خشونت-شورای امنیت درمدارس وتعامل با والدین مدارس وکودکان	آلمان
تشکیل پلیس کودکان ونوجوانان- تعامل با آموزش وپرورش- آموزش وآگاهسازی کودکان ونوجوانان	ترکیه
تشکیل پلیس ویژه کودکان ونوجوانان- تعامل باجامعه، سازمانهای دولتی، رسانه ها ،خانواده وگروه همسالان- آموزش- آموزش به کودکان وبازپروری بزهکاران-نظارت وجمع آوری اطلاعات کودکان به منظور کنترل بیشتر برآنها	چین

تعامل با مدارس، نهادهای دولتی و غیر دولتی، آموزش و پرورش-برگزاری طرح امنیت مدارس- برگزاری کارگاههای عملی- نظارت و کنترل کودکان ونوجوانان درداخل وخارج مدارس.	آفریقای جنوبی
--	---------------

جدول شماره ۳-اقدامات پیشگیرانه پلیس دربرخی کشورها

۲۶۵

پیشگیری از جرائم اطفال ونوجوانان دراسناد ومقررات داخلی

درجمهوری اسلامی ایران نیز درراستای حمایت از کودکان ونوجوانان از نظر قانونی اقداماتی صورت گرفته است وبیشتر سمت سوی آن حمایتی بوده ودرراستای پیشگیری از جرایم اطفال ونوجوانان متاسفانه ین خلاء دیده می شود مثلا در قانون اساسی که یک اصل مهم یک راه درتدوین برنامهها وقوانین کشوری باشد درفصل چهارم تضمین حقوق کودکان علاوه بر حمایت عام از حقوق ملت دیده شده و دولت راموظف به انجام آن نموده است. وبراساس اصل ۱۵۶ قانون اساسی وظیفه تنظیم لایحه حمایت از کودکان اساسی مبادرت به تنظیم لایحه حمایت از کودکان ونوجوانان جهت حمایت قضایی از افراد زیر ۱۸ سال سن، در معرض خطر وبزه دیده نمود. وبراساس همین اصل وظیفه پیشگیری از جرم را برعهده این قوه قرار داده است. در بحث پیشگیری با عنایت به اینکه تعامل قوا یک امر ضروری به حساب می آید متاسفانه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به صراحت تکلیفی برای تعامل قوا یا دستگاههای اجرایی وجود نداردواین امر به عنوان یک حق نیز برای مردم مطرح نشده است. اما از برخی موارد تعامل وهمکاری بین نهادها استنباط می شود. از جمله به موجب بند ۱۰ اصل سوم قانون اساسی دولت در معنای حکومت مکلف به « ایجاد نظام اداری صحیح وحذف تشکیلات غیر ضروری» شده است. درنظام حقوق ایران،قانونگذار با تصویب ماده ۱۱۷۳ قانون مدنی وقانون حمایت از کودکان ونوجوانان در ۲۵ آذر ۱۳۸۱ توجه خود را بر شکل دهی یک سیستم عدالت خاص اطفال در معرض خطر وبزه دیده نشان داد.

ردیف	منابع داخلی
۱	قانون حمایت از کودکان ونوجوانان مصوب ۱۳۸۱
۲	قانون تصویب کنوانسیون ممنوعیت واقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک وتوصیه نامه مکمل آن مصوب ۱۳۷۸

۳	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در خصوص فروش، فحشا و هرزه نگاری کودکان مصوب ۱۳۸۶
۴	آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی (کار) مصوب ۱۳۸۴
۵	قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک .
۶	قانون ساخت و نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی مصوبه ۱۳۸۳
۷	سند چشم انداز و سیاست های کلان جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴ ه ش
۸	قانون نیروی انتظامی ، مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۶ مجلس شورای اسلامی
۹	قانون پیشگیری از جرم
۱۰	لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان
۱۱	قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۹
۱۲	قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مصوب ۱۳۹۲
۱۳	آیین نامه اجرایی قانون تامین زنان و کودکان بی سرپرست

جدول شماره ۴- اسناد داخلی

در توضیح اسناد مذکور در جدول شماره ۴ به خوبی می توان هدف حمایتی از کودکان و نوجوان را احساس نمود ، اما آنچه که ارتباط باموضوع تحقیق که پیشگیری از وقوع جرایم توسط اطفال و نوجوان می باشد را می توان در تحلیل بسیاری از این مواد قانونی، در راستای موضوع ،مورد بهره برداری قرار داد مثلا: در فصل سوم آیین نامه ساماندهی کودکان خیابانی (کار) مصوب ۱۳۸۴ براساس ماده ۶ که وظایف سازمانها و نهادهای همکار رامورد اشاره قرار داده و تعیین تکلیف کودکان خیابانی بزهدکار رابه منظور برقراری امنیت در کلیه مراحل اجرایی به نیروی انتظامی سپرده است. و یا درسند چشم انداز و سیاست های کلان جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴ ه ش توجه خاصی به همکاری نهادهای مردمی در زمینه پیشگیری از وقوع جرم و تخلفات و بازسازی آسیب دیدگان اجتماعی و بزهدکاری و کمک به بازگشت آنان به جامعه و زندگی امن و سالم صورت گرفته است. قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی در بند ۸ ماده ۴ این قانون، ۹ عنوان از وظایفی که بر طبق قانون به عنوان ضابط قضائی برعهده نیروی انتظامی

است، شمرده شده و نیروی انتظامی را در این حوزه تکلیف به تعامل با قوه قضائیه کرده است. بندهای ۱۵ تا ۱۸ ماده ۴ این قانون نیز به تعامل و همکاری این نیرو با سایر نهادها می پردازد. از جمله بند ۱۷ این قانون بر همکاری نیروی انتظامی با « وزارتخانه ها، سازمان ها، موسسات، شرکت های دولتی و وابسته به دولت، بانک ها و شهرداری ها در حدود قوانین و مقررات مربوطه». اشاره دارد. و همچنین طبق بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی پیشگیری از جرم بر عهده این نیرو قرار داده شده است. و در قانون پیشگیری از جرم که در سال ۱۳۹۴ به تصویب نهایی رسیده است. برخی از مهمترین نوآوریهای این قانون عبارتند از: متمرکز کردن مدیریت پیشگیری از جرم، مشارکتی کردن پیشگیری از جرم، توجه به سیاستهای خرد در زمینه پیشگیری از جرم، پاسخگو کردن مسئولان پیشگیری از جرم و ساختار مند کردن پیشگیری از جرم. در لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان که اطفال و نوجوانان در معرض خطر و بزه دیده در برابر انواع بی توجهی، سهل انگاری، آزار یا بهره کشی مورد حمایت قرار می دهد و راهکارهای پیشگیرانه و خدمات حمایتی مربوط به اطفال بزه دیده و در معرض خطر را مورد توجه قرار می دهد.

تصویب این لایحه می تواند در کنار سایر لوایح قوه قضائیه در مورد اطفال به یک سامانه جامع دادرسی در زمینه کودکان و نوجوانان رسید که موجب تسریع و تسهیل در پیشگیری و مقابله با خطرات و جرایمی می شود که همواره در کمین کودکان و نوجوانان در قالب بزه دیده یا بزه کار است. همچنین یکی از مواردی که در این لایحه به آن تاکید شده است بحث تعامل پلیس با سازمانها و نهادهای مختلف از جمله بهزیستی صدا و سیما و وزارت آموزش و پرورش و... می باشد.

وظایف پلیس در پیشگیری از جرایم اطفال:

ناجا در حوزه پیشگیری و مقابله با جرایم به عنوان محوری ترین سازمان درگیر در میان تمامی سازمانهای رسمی و غیر رسمی دخیل در امر پیشگیری و مقابله است. براساس قوانین و وظایف مندرج در قانون ناجا، در وظایف قضایی پلیس و خدمات انتظامی وی بحث پیشگیر از وقوع جرم به عنوان یکی از مباحث مهم در امر پیشگیری و مقابله قرار داده شده است.

ما اگر بخواهیم وظایف پلیس را در امر پیشگیری جرائم اطفال و نوجوانان را مورد بررسی قرار دهیم به این نتیجه می‌رسیم که پلیس برای مواجهه با این دسته از افراد نیازمند تغییر رویکرد و عملکرد خود و همچنین پیش بینی اقدامات نوینی در بحث پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان می‌باشد. به همین منظور پلیس برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان نمی‌تواند فقط به پیشگیری کیفری اکتفا نماید. بنابراین بایستی توجه ویژه‌ای به بحث پیشگیری غیر کیفری نیز داشته و اقدامات نوینی در قالب پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، آموزش و آگاهسازی نوجوانان، کنترل اجتماعی و راهکارهای عملی از جمله آموزش مهارت‌های زندگی مانند: (خودآگاهی، همدلی، برقراری ارتباط، روابط بین فردی، تفکر خلاق، مسؤولیت پذیری، حل مساله و مشکل، تصمیم گیری و مقابله با استرس و هیجانات منفی) داشته باشد، زیرا این موارد برای توانمند کردن افراد جهت شناخت خود، دیگران، محیط و افزایش قدرت سازگاری و رفتار مثبت تاثیرگذار بوده و باعث می‌شود که افراد مسؤولیت‌های مربوط به نقش اجتماعی خود را بپذیرند و بدون صدمه زدن به دیگران، یا انتخاب‌ها و رفتارهای سالم خود با چالش‌ها و مشکلات زندگی مواجه شوند. هدف اصلی این برنامه‌ها ارتقای بهداشت روانی و اجتماعی فرد و جامعه و پیشگیری از انواع بزهکاری و رفتارهای ناهنجار و آسیب‌های اجتماعی دیگر چون اعتیاد و خودکشی و... است. (موسوی، ۱۳۹۰: ۲۰۹) که ممکن است بصورت فردی یا اجتماعی باشند و در مکان‌های مرتبط از جمله خانواده، مدارس، گروه‌های همسالان، گروه‌های کارگری، محله‌های خاص و... به کار گرفته شوند.

در اجرای برنامه‌های کلی در بحث کنترل اجتماعی پلیس به تنهایی ممکن است نقش خوبی را نتواند ایفا نماید پس بایستی تعامل خاصی بین نهادها و سازمان‌های درگیر با موضوع وجود داشته باشد. می‌توان گفت این اقدامات زمانی دارای نقش بیشتر و مفیدتری در بحث پیشگیری را دارند که بین نهادهای دولتی (سازمان بهزیستی، وزارت آموزش و پرورش و...)، خانواده و پلیس تعامل و همکاری وجود داشته باشد. و همچنین بحث مهم دیگری که پلیس بایستی توجه جدی به آن داشته باشد و به سرمایه‌گذاری در آن بپردازد فرهنگ سازی و رسوخ به عمق اعتقادات افراد می‌باشد که اینجا نیز نیازمند تعامل بین نهادهای مربوط و پلیس می‌باشد. که البته نتیجه آن تحقق

پیشگیری از جرم و کنترل اجتماعی است که نسبت به روشهای گذشته پلیس را موفق تر می نماید و هزینه کم واز اعتقادات عمیق افراد بهره برده می شود. اقدامات نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در پیشگیری از وقوع جرایم اطفال و نوجوانان:

۲۶۹

نیروی انتظامی نیز دراستای تحقق اهداف ووظایف خوددرزمینه پیشگیری از وقوع جرایم توسط اطفال ونوجوانان با توجه به اسناد ومقررات بین المللی وهمچنین اسناد داخلی وشبوه های نوین پیشگیری از جرم از زمان ادغام وتشکیل نیروی انتظامی (از سال ۱۳۷۰) اقدامات خاصی دراین زمنه انجام داده است که مشروح آن درجدول ذیل مورد اشاره قرار گرفته است.

اقدامات پیشگیرانه پلیس درزمینه کودکان ونوجوانان درایران	
ردیف	مشروح اقدامات
	<p>راه اندازی مراکز مشاوره ومددکاری کلانتری ها - استفاده از مشاوران افتخاری- جذب پلیس افتخاری-فعالیت های پلیس محله وایستگاههای پلیس درمحلات- راه اندازی مرکز سینمایی ناجی هنر-تشکیل پلیس زن-همایش های علمی درحوزه پیشگیری از جرم-افزایش آگاهی عمومی به جامعه -نظارت ومراقبت براماکن عمومی ومناطق جرم زا-برگزاری کارگاههای آموزشی برای روسای کلانتری وپاسگاههای سراسر کشور-برگزاری همایشات- برگزاری نمایشگاه ویژه دانش آموزان-برگزاری مسابقه ویژه دانش آموزان - نمایش فیلم برای دانش آموزان- آموزش مقررات راهنمایی و رانندگی به کودکان- حضور پلیس در اردوهای دانش آموزی- برگزاری جلسات سخنرانی و پرسش و پاسخ با اطفال و نوجوانان- تقدیر از دانش آموزان نمونه- بازدید دانش آموزان از مراکز انتظامی- طرح گذربان مدرسه.</p>

جدول شماره ۵-اقدامات پیشگیرانه پلیس ایران

نتیجه گیری:

پلیس با توجه به رسالتی که از سوی قانون در قالب ضابط بودن برعهده دارد، بایستی اقدامات و تمهیدات خاصی در جهت مواجهه با این خطرات اندیشیده و خودرادر امر پیشگیری که تاثیر بسزایی در تحقق امنیت دارا می باشد غنی کند و در این راستا اقدامات لازم و برنامه های لازم و همچنین زیرساختها و اهداف و برنامه های آن را طرح ریزی و اجرا نماید. زیرا کودکان امروز جوانان فردا و بزرگسالان آتی جوامع می باشند و اگر اقدامات لازم و اساسی در این برهه از زمان در راستای پیشگیری از آنان صورت نگیرد این مشکلات برای مدتهای طولانی در جوامع وجود خواهد داشت. و آنچه نقش پلیس را بسیار مهمتر می نماید وضعیت خاصی است که این دسته از بزهکاران از نظر حقوقی دارا می باشند که رعایت آن نیز یکی از لازمه های مهم و دستور کار مقامات قضایی می باشد. بنابراین بایستی در طرح ریزی و اقدامات پیشگیرانه برای این دسته از افراد طرح ریزی بسیار دقیق و هوشمندانه صورت پذیرد. که خدای ناکرده در این مسیر خدشه ای به حقوق افراد وارد نشود. اولین اقدام برای تحقق موارد مطرح شده تشکیل پلیس ویژه کودکان و نوجوانان می باشد که در حال حاضر در ایران فاقد این نوع پلیس می باشیم ولی در کشورهای مورد اشاره بخوبی دیده می شود که همه آنها در این زمینه اقدامات مناسب انجام داده اند بگونه ای که یادارای پلیس متخصص در این زمینه هستند یا پلیس مشاور کودکان که در هر دو صورت می توان گفت دارای پلیس مخصوص کودکان و نوجوانان می باشند. که در اصول راهبردی و بنیادین ریاض مورد توجه قرار گرفته و علاوه بر آن به مساله پیشگیری اجتماعی و خدماتی به عنوان عامل اصلی در مهار بزهکاری و به فرآیند آموزش و پرورش نوجوانان به وسیله خانواده و مدرسه تاکید شده است. در این اصول به نقش پلیس در امر پیشگیری توجه خاصی شده و به عنوان یک ضرورت به آن پرداخته و نیاز به آموزش و تربیت پلیس و کارکنان مربوط که دارای صلاحیت و تخصص کافی باشند را ضروری دانسته و نگاه خاصی به پلیس در پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان، از طریق فرصت های آموزشی کافی و برابر برای تامین رشد و پیشرفت همه نوجوانان و مراقبت و حمایت خاصی از آنها یعنی به نوعی پیشگیری اجتماعی از جرم تاکید می نماید. این اصول پلیس را ملزم می نماید که به عنوان یک نیروی دولتی بایستی علاوه بر مداخله های سنتی پلیس، اقدامات جدید و متفاوتی مبتنی بر روش های

نوین پیشگیری از قبیل اجتماعی، موقعیت مدار در راستای تامین منافع ومصالح کودکان ونوجوانان انجام دهد.

پلیس بایستی با اقداماتی چون آشنا نمودن با وظایف ومأموریت کارکنان پلیس به کودکان ونوجوانان وآموزش آنان دراین راستا، تلاش خود را جهت اعتماد سازی وجذب کودکان به سمت خود با ارائه خدمات رفاهی مانند برگزاری اردوهای تفریحی وعلمی با هدف مشخص دراین زمینه تا حدودی نوجوانان در معرض خطر ارتکاب جرم راز انحراف وار تکاب باز داشته ودراین مسیر از مدرسه وآموزش به نحو احسن در پیشگیری اجتماعی آنان بهره ببرد. یعنی به گونه ای که از طریق تعامل پلیس با کودکان ونوجوانان وآگاهسازی ایشان قدمی در زمینه جامعه پذیری نوجوانان برداشته شود. علاوه براین پلیس می تواند با دو شیوه پیشگیری وضعی و اجتماعی علاوه بر پیشگیری کیفی که تا حدودی سنتی شده است، به مقابله جرائم اطفال ونوجوانان رود. از آنجایی که پیشگیری وضعی ناظر به تدابیری است که فرصت های ارتکاب جرم را کاهش می دهدو معطوف به اقداماتی است که در جهت کنترل مجرمان و بزه دیدگان احتمالی صورت می گیرد؛ پلیس می تواند سه هدف را دنبال کند. الف: دشوار ساختن ارتکاب جرم؛ ب: کاهش آماجهای جرم؛ ج: افزایش خطر ارتکاب جرم. پلیس می تواند در خصوص هریک از محورهای ذکر شده، برنامه ریزی کرده و باتحقیقات علمی، کسب دانش و به کارگیری فناوری های نوین و روشهای طراحی محیطی مناسب، هدفهای مذکور را محقق کرده و موجب کاهش بزهکاری و جرم در جامعه شود. در پیشگیری اجتماعی پلیس در دو شیوه؛ پیشگیری اجتماعی جامعه مدار؛ که در پی از بین بردن و خنثی کردن عوامل جرم زا در محیط اجتماعی است و پیشگیری اجتماعی رشد مدار؛ که پلیس سعی دارد چنانچه کودکی به هردلیل از خود مظاهر بزهکاری را بروز داد، با مداخله زودرس در وی و محیط پیرامونش، از مزمن شدن بزهکاری در آینده جلوگیری کند.

پیشنهادها:

- تشکیل پلیس ویژه اطفال با حضور کارکنان با تجربه پلیس، خصوصا زنان که آموزش های لازم در خصوص جرائم اطفال دیده اند. و به مسائل حقوقی و روانشناسی آشنا باشند.

- تعامل و همکاری پلیس، مدیران مدارس و والدین با برگزاری نشست های تخصصی و جلسات توجیهی به منظور آموزش فنون و مهارت های زندگی به کودکان هم به صورت فردی و هم بطور جمعی و گروهی در زمینه آسیب ها و تهدید های احتمالی مسیر زندگی کودکان و نوجوانان و آموزش شیوه های پیشگیری..

- تعامل و همکاری پلیس با رسانه ها در ایجاد برنامه های تبلیغی مشترک با هدف پیشگیری از جرایم اطفال و نوجوانان

- تعامل و همکاری پلیس با آموزش و پرورش در خصوص طراحی دروس پیشگیرانه در کتب درسی دانش آموزان

- طرح ریزی اجرای برنامه های فرهنگی و تفریحی با هدف آموزش مسائل مذهبی و تقویت قوای دینی کودکان و نوجوانان (پرورش روحیه دین داری) با همکاری نهادهای مرتبط (مساجد ، رسانه ها، مدارس و...)

- شناسایی و نظارت بر اماکن و محله های جرم خیز و حضور در اطراف مدارس و مسیر تردد دانش آموزان توسط پلیس و ارائه هشدار های لازم به دانش آموزان

- استفاده از تجربیات پلیس کشورهای پیشرو در شیوه های کنترل جرایم خشن کودکان و نوجوانان

می تواند منجر به اجتناب و پرهیز از رفتار های پر خطر در نوجوانان شود.

منابع

- اقلیما، مصطفی، مددکاری فردی، کاربا فرد، تهران، انتشارات دانژه، ۱۳۸۱.
- ایارگر، حسین، جرم شناختی تاثیر نظارت پیشگیرانه بر بزهکاری نوجوانان، مجموعه مقاله های برگزیده همایش علمی کاربردی پلیس و نظام عدالت برای کودکان و نوجوانان، تهران، نشر حدیث کوثر، ۱۳۸۸.
- پوراسدی، محمد، صادقی، محمدصادق، مدیریت انتظامی پیشگیری از جرم، تهران، چاپ کهن، دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۵.
- پورغلامی، محمدرضا، بررسی چشم انداز کودکان کار در ایجاد چالشهای امنیتی و انتظامی، فصلنامه علمی پژوهشی انتظام اجتماعی، سال چهارم، شماره اول، بهار ۱۳۹۱.
- تاتلی، واحد، نقش سازمانهای غیردولتی در حمایت از حقوق کودک، مجموعه مقاله های برگزیده همایش علمی کاربردی پلیس و نظام عدالت برای کودکان و نوجوانان، تهران، نشر حدیث کوثر، ۱۳۸۸.
- جانقلی، مصطفی، نگاهی به وضعیت کودکان خیابانی در ایران، همایش ملی آسیبهای اجتماعی در ایران، ۱۳۸۳.
- جهانیان، محمد، پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان در معرض خطر، پایان نامه کارشناسی ارشد، راهنما شهلا معظمی، دانشگاه پیام نور تهران، ۱۳۹۳.
- حیدریان، مریم، مهارتهای ارتباطی پلیس در مواجهه با کودکان و نوجوانان، مجموعه مقاله های برگزیده همایش علمی کاربردی پلیس و نظام عدالت برای کودکان و نوجوانان، تهران، نشر حدیث کوثر، ۱۳۸۸.
- رضوی، محمدرضا، فرهنگی، احمد، بررسی وظایف و اختیارات پلیس در برخورد با اطفال و نوجوانان معارض با قانون، مجموعه مقاله های برگزیده همایش علمی کاربردی پلیس و نظام عدالت برای کودکان و نوجوانان، تهران، نشر حدیث کوثر، ۱۳۸۸.
- شامبیاتی، هوشنگ، بزهکاری اطفال و نوجوانان، چاپ اول، انتشارات مجد، ۱۳۹۵.
- صندوق کودکان سازمان ملل متحد، یونیسف، نشریه دادرسی ویژه اطفال.
- عباسی، مجتبی، بزهکاری اطفال، چاپ اول، انتشارات مجد، ۱۳۹۴.
- فتح الهی، سیامک، پلیس و شیوه های نوین پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان، مجموعه مقاله های برگزیده همایش علمی کاربردی پلیس و نظام عدالت برای کودکان و نوجوانان، تهران، نشر حدیث کوثر، ۱۳۸۸.

- قاسمی کهریز سنگی، راضیه، رویکرد چند نهادی به پیشگیری از خشونت در مدارس، مجموعه مقالات نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم رویکرد پند نهادی به پیشگیری از وقوع جرم، تهران، معاونت آموزش ناجا، ۱۳۸۸.
- ملک زاده ،امیر، پلیس کودکان ونوجوانان ونقش آن در دادرسی ویژه کودکان، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق عمومی ، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی ، واحد تهران مرکز، ۱۳۸۶.
- مودن زادگان ،حسنعلی؛ سیر تحول قوانین کیفری حمایتی کودکان ونوجوانان در حقوق ایران؛ نشریه حقوقی دادگستری ، سال هفتاد و دوم، بهار وتابستان ۱۳۸۷، شماره ۶۳ و ۶۲.
- مودن زادگان ،حسنعلی؛ کودکان ونوجوانان معارض با قانون و واکنش های اجتماعی ؛ علوم جنایی (مجموعه مقالات در تجلیل از استاد دکتر محمد آشوری)، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۳.
- مودن زادگان، بز هکاری اطفال ونوجوانان ، جزوه کلاسی، ۱۳۹۳
- مودن زادگان، حسنعلی؛ دادرسی کیفری ویژه اطفال در حقوق ایران؛ نشریه ندای صادق، دانشگاه امام صادق، واحد خواهران، سال نهم ، بهار ۸۳، شماره ۳۳
- موسوی، عافیة السادات ، بز هکاری اطفال ونوجوانان، چاپ اول، مجد، ۱۳۹۰.
- میشل اس، اسکات، ترجمه مهدی مقیمی، حمید جربانی، پیشگیری از جرم، تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۸۶.
- نجفی ابرند آبادی، علی حسین، هاشم بیگی، حمید، دانشنامه جرم شناسی، تهران ، چاپ اول، انتشارات شهید بهشتی، ۱۳۷۷.
- نوه ابراهیم ، وهمکاران ؛ هدف گذاری در الگوی تربیت پلیس کودکان ونوجوانان جمهوری اسلامی ایران؛ نشریه دانش انتظامی ، سال چهاردهم، شماره ۲ ، تابستان ۱۳۹۱
- نیازخانی، مرتضی، ملک زاده ،امیر؛ پلیس وكودکان ونوجوانان؛ تهران، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی ، ۱۳۸۹.
- هنری ام، روبرلکسی، کارن ام ، هس ترجمه مهدی مقیمی، فریده طه، پلیس وعدالت کیفری، تهران، علامت، ۱۳۹۲
- یوسف وند، احدهاله، نقش پلیس در پیشگیری از جرائم، پایان نامه کارشناسی ارشد، راهنما، محمد حسن حسنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، ۱۳۹۳.
- سجادی صابر، سید علی، بررسی عملکرد پلیس در پیشگیری از جرائم کودکان ونوجوانان شهر مشهد، پایان نامه کارشناسی ارشد، راهنما، اکبر وروایی، دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۸۹.

- کشفی، سید سعید، تعامل برانزده پلیس با مدیران مدارس راهنمایی شهر تهران و تدوین راهبرد پیشگیری از بزه کاری و بزه دیدگی دانش آموزان، رساله دکتری، راهنما، محمد رضا بهرنگی، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۹۰.
- سلیمی، علی، الگوی مدیریت پیشگیری اجتماعی نیروی انتظامی از بزهکاری نوجوانان، رساله دکتری، دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۵.
- ۲۵ شهریور ۹۳ روزبه کردونی - مدیر کل دفتر امور آسیب های اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در گفتگو با آنا (سایت تابناک)

Archive of SID

Archive of SID